

SOCIALE RECHERCHE WERKT NOG NIET GOED

In de Nieuwsbode van 5 april 2006 las ik het artikel over het samenwerkingsverband Sociale Recherche in Noord- en Oost-Groningen. Dat ze in 2005 meer mensen hebben kunnen inzetten, meer uitkeringsfraudeurs hebben kunnen ontmaskeren, betere resultaten hebben behaald. In mijn advocatenpraktijk, die gespecialiseerd is in uitkeringen en sociale voorzieningen, heb ik inderdaad meer klanten met uitkeringsfraude-zaken gekregen. Een actievere Sociale Recherche betekent echter niet dat er steeds goed wordt gewerkt. De kwaliteit van het werk van de Sociale Recherche lijkt weer achteruit te gaan ten opzichte van voorheen. In vind het dan ook overdreven en misplaatst om te spreken van "hoogwaardig handhaven". Enkele voorbeelden uit de praktijk:

Een bijstandsgerechtigde plaatst advertenties op internet waarin hij elektrische huishoud- en audio-/video-apparaten te koop aanbiedt. Hij doet dat maar af en toe, het gaat meestal om apparaten die hij zelf gebruikt. De Sociale Recherche krijgt een tip en komt achter deze "handel". De bijstandsgerechtigde heeft de sociale dienst benadeeld voor een klein bedrag, wordt daarvoor gestraft en moet die benadeling uiteraard terugbetalen. De Sociale Recherche zet in het frauderapport het beeld neer van een grootschalige handelaar, een handelsonderneming met een grootschalige verkoop van goederen, dienovereenkomstige winsten en een tientallen malen grotere benadeling van de sociale dienst. Als ik probeer uit te zoeken hoe ze bij dat grootschalige beeld komen wordt eerst geweigerd de bijlagen bij het rapport over te leggen. En als ik pas veel later deze bijlagen alsnog krijg, blijkt dat de Sociale Recherche een groot aantal internet-advertenties in het onderzoek heeft meegenomen, waarvan aan te tonen is dat die niet door deze bijstandsgerechtigde zijn geplaatst. Blijkbaar is er hier dus een sociaal rechercheur aan het werk geweest die wilde scoren en die de uitkeringsfraude heeft opgeblazen tot veel groter dat deze in werkelijkheid was. En dat naderhand heeft willen verbloemen door de bijlagen bij het rapport niet over te leggen.

Een andere bijstandsgerechtigde adverteert met kittens in kranten en op internet. Ze meldt dit steeds bij de sociale dienst, die haar activiteit toestaat als vrijwilligerswerk en aanvankelijk erkent dat de opbrengsten van de verkoop wegvallen tegen de kosten aan advertenties, kattenvoer en dierenarts. De Sociale Recherche zoekt de zaak uit en rapporteert over benadeling van de sociale dienst, waarbij de opbrengsten uit verkoop breed worden uitgemeten en in het geheel geen onderzoek wordt gedaan naar de kosten van advertenties, kattenvoer en dierenarts. Ook hier construeert de Sociale Recherche weer een veel grotere benadeling dan er in werkelijkheid geweest is.

Sociaal rechercheurs mogen bij het verhoor van iemand die van uitkeringsfraude wordt verdacht geen ongeoorloofde druk op die persoon uitoefenen. Dat betekent: ze mogen wel druk uitoefenen, maar niet over de grenzen gaan van wat de verdachte kan verdragen. Ik heb de laatste jaren geen voorbeelden meer gehoord van ongeoorloofde druk, maar onlangs bleek mij dat de Sociale Recherche toch weer is vervallen in ongeoorloofde druk. Een bejaarde vrouw met diabetes, bijstandsgerechtigd en verdacht van samenwonen, wordt 's morgens thuis opgehaald en moet wachten in een onverwarmde politiecel. Als zij aangeeft dat ze tijdig insuline moet spuiten maken de rechercheurs daar aanvankelijk problemen over, waardoor de injectie veel te laat wordt toegediend. Nadat de rechercheurs de verklaring van de vrouw op papier hebben gezet weigeren ze haar toe te staan thuis haar leesbril te halen. De vrouw kan de tekst van haar verklaring dus niet lezen om te controleren of alles er staat zoals zij het bedoeld heeft, maar ze moet hem wel ondertekenen. Dit is een ernstig feit, omdat achteraf een rechter de bijstandsgerechtigde haast altijd houdt aan de verklaring die deze heeft ondertekend.

Uitkeringsfraude wordt nogal eens aangenomen in situaties, waarin bijstandsgerechtigden hun activiteiten wel tijdig hebben gemeld aan de sociale dienst, maar medewerkers van de sociale dienst niet alert hebben gereageerd op die meldingen. Eigenlijk is er dan dus helemaal geen uitkeringsfraude en heeft alleen de sociale dienst zelf iets fout gedaan. In de praktijk erkennen de sociale diensten die eigen fouten vaak niet en krijgt de bijstandsgerechtigde de zwarte piet toegeschoven. De Sociale Recherche doet daar kritiekloos

aan mee, gaat op voorhand uit van fraude bij de bijstandsgerechtigde en onderzoekt in het geheel niet of de sociale dienst zelf iets fout heeft gedaan. Naar mijn mening kun je pas van "hoogwaardig handhaven" spreken als de Sociale Recherche de moed heeft om niet uitsluitend de bijstandsgerechtigde, maar ook haar opdrachtgever de sociale dienst aan te spreken op zijn fouten.